

Avalent>Õigusaktid ja kohtupraktika>Liikmesriigi õigus

Juhime tähelepanu sellele, et käesoleva lehekülje [hu](#) originaalkeelset versiooni on hiljuti muudetud. Valitud keeleversiooni meie töötajad parajasti tõlgivad.

ungari keel

Swipe to change

Liikmesriigi õigus

Ungari

Sellel lehel antakse ülevaade Ungari õigussüsteemist.

Seda lehekülge ei ole Teie valitud keelde tõlgitud.

Võite saada sisu masintõlgitud versiooni. Võtke arvesse, et see võimaldab ainult teksti ligikaudset mõistmist. Lehekülje omanik ei vastuta masintõlgitud teksti kvaliteedi eest.

-----eesti keel-----bulgaaria keelhispaania keeltšehhi keeltaani keelsaksa keelkreeka keelinglise keelprantsuse keel horvaadiitaalia keelläti keelleedu keelmalta keelhollandi keelpoola keelportugali keelrumeenia keelslovaki keel sloveeni keelsoome keelrootsi keel

Õiguse allikad

I. Õigusaktide hierarhia

1. Põhiseadus

Ungari õigusaktide hierarhia tipus asub **põhiseadus** (Ungari põhiseadus, mis kuulutati välja 25. aprillil 2011) ning kõik muud seadused peavad olema sellega kooskõlas. Põhiseaduse võttis vastu **Rahvusassamblee** ning selle **muutmiseks** on vaja **kõigi assambleeliikmete kahekolmandikulist häälteenamust** [põhiseaduse artikli S lõige 2].

Põhiseadus ja selle üleminekusätteid (Ungari põhiseaduse üleminekusätted kuulutati välja 31. detsembril 2011. aastal) **jõustusid 1. jaanuaril 2012**.

Ungari põhiseadus koosneb **kuuest jaotisest**: preambulist, mida nimetatakse **riiklikuks töotuseks**, ning jaotistest, mis sisaldavad **alustalasid** (artiklid A–T), **vabadust ja vastutust** (artiklid I–XXXI), **riiki** (artiklid 1–54) ja **eriolukordi** käsitlevaid sätteid ning **lõppsätteid**.

Alustalasisid käsitlev jaotis sisaldab üldsätteid ja sellega nähakse ette:

- riigikord;
- riigi toimimise aluspõhimõtted;
- teatavate volituste andmine Euroopa Liidule;
- Ungari pealinn ja piirkondlikud haldusüksused;
- Ungari kodakondsust ja selle saamist käsitlevad peamised sätted;
- Ungari riigikeel, vapp, lipp, riigihümn, riigipühad ja ametlikult kehtiv rahaühik;
- põhiseaduse koht Ungari õigussüsteemis (s.t põhiseadus on Ungari õigussüsteemi alus);
- põhiseaduse vastuvõtmise ja muutmise kord;
- Ungari õigusaktide liigid;
- rida aluspõhimõtteid, sealhulgas:
 - keeld haarata ja kasutada võimu jõu abil;
 - vastutus väljaspool Ungari piire elavate ungarlaste saatuse eest;
 - koostöö tegemine Euroopa ühtsuse saavutamisel;
 - abieliu institutsiooni kaitse;
 - ausat konkurentsi soodustavate tingimuste tagamine;
 - eelarve tasakaalustatud, läbipaistva ja jätkusuutliku haldamise põhimõtted;
 - kohustus kaitsta ja säästa riigi ressursse;
 - rahu ja julgeoleku loomine ja tagamine ning püüd teha koostööd kõigi maailma rahvaste ja riikidega eesmärgiga tagada inimkonna jätkusuutlik areng.
- Vabadust ja vastutust** käsitlevas jaotises esitatakse põhiõigused ja kohustused. **Põhiõigustena** tunnustatakse (muu hulgas) järgmisi õigusi ja põhimõtteid:
 - õigus elule ja inimväärikusele;
 - piinamise ning mis tahes ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise, orjastamise ja inimkaubanduse keeld;
 - mis tahes eugeenilise tegevuse, inimkeha või selle mis tahes osa rahalise tulu saamise eesmärgil kasutamise ning inimeste kloonimise keeld;
 - õigus vabadusele ja isiklikule ohutusele ning sätted, mille abil tagatakse, et kelleltki ei võeta tema vabadust;
 - õigus vabalt liikuda ja elukohta valida;
 - õigus era- ja perekonnaelule;
 - õigus isikuandmete kaitsele ja juurdepääsule avalikku huvi pakkuvatele andmetele;
 - õigus mõtte-, südametunnistuse- ja usuvabadusele;
 - õigus rahumeelselt koguneda;
 - õigus sõnavabadusele;
 - õigus osaleda kultuurielus;
 - õigus vabalt teha tööd, tegutseda vabalt valitud kutsealal ja tegeleda ettevõtlusega;
 - õigus omandile;
 - keeld saata Ungari kodanikke Ungari territooriumilt välja;
 - varjupaigaõigus;
 - võrdsus seaduse ees;
 - diskrimineerimiskeeld;

laste töö kasutamise keeld;
õigus tervislikule keskkonnale;
õigus hääletada ja kandideerida Rahvusassamblee, kohalike omavalitsuste esindajate ja linnapea ning Euroopa Parlamendi valimistel;
õigus sellele, et ametiasutused käsitleksid isiku küsimusi erapooletult, õiglaselt ja mõistliku aja jooksul;
iga Ungari kodaniku õigus saada Ungari riigilt kaitset välisriigis viibimise ajal;
põhiseaduses käsitletakse ka rahvuste küsimust ja määratakse kindlaks süüdistatavate peamised õigused.

Põhiseaduse kohaselt püüab Ungari muu hulgas saavutada järgmist:

tagada sotsiaalkaitse kõigi oma kodanike jaoks;
võimaldada kõigile inimväärne eluase ja juurdepääs avalikele teenustele.

Põhiseaduses sätestatakse ka erinevad **kohustused, nimelt:**

kohustus aidata kaasa ühiste vajaduste rahuldamisele (võrdne maksukohtlemine);

Ungari kodanike kohustus kaitsta oma riiki.

Põhiseaduse see jaotis, mis kannab pealkirja „**Riik**”, sisaldab kõige põhilisemaid eeskirju, mida kohaldatakse riigi kõrgete aukandjate ja tähtsaimate institutsioonide suhtes, ning selles on sätestatud järgmiste institutsioonide õiguslik seisund ja ülesanded:

Rahvusassamblee;

Vabariigi President;

valitsus;

autonoomsed regulatiivorganid;

põhiseaduskohus;

kohtunikud ja prokuratuurid;

põhiõiguste volinik;

kohalikud omavalitsused;

Ungari Keskpang;

riigikontroll;

Ungari relvajõud;

poliitsei ja riigi julgeolekuteenistused;

riiklikud referendumid.

Eriolukordi käsitlev põhiseaduse jaotis sisaldab eeskirju, mida kohaldatakse riiklike kriisiolukordade, erakorraliste olukordade, ennetava kaitse olukordade, ootamatute rünnakute ja äärmise ohu olukordade puhul.

2. Parlamendi seadused

Ungaris võtab seadusi vastu **Rahvusassamblee**. Põhiseaduse kohaselt on **põhiõigused ja kohustused** määratud kindlaks seadustega. Rahvusassamblee võtab seadused vastu **lihthäälteenamusega** (üle poole kohalolevate liikmete häältest). Erandiks on põhiseaduses määratletud nn **põhiaktid**, mille vastuvõtmiseks ja muutmiseks on vaja **kohalolevate** assambleeliikmete **kahekolmandikulist häälteenamust**.

Põhiseaduse kohaselt reguleeritakse põhiaktidega näiteks kodakondsust, kirikuid, Ungaris elavate rahvusvähemuste õigusi, Rahvusassamblee liikmete ja Vabariigi Presidendi õiguslikku seisundit ja tasustamist, põhiseaduskohut ja kohalikke omavalitsusi käsitlevaid küsimusi. Samuti nähakse nendega ette riigivapi ja -lipu kasutamise üksikasjalikud eeskirjad ning riiklike autasude andmist käsitlevad sätted.

Vastavalt põhiseadusele on Euroopa Liidu aluslepingute ja neid muutvate lepingute siduva laadi tunnustamise õiguse andmiseks, sõjaseisukorra väljakuulutamiseks, rahu sõlmimiseks ja eriolukorra väljakuulutamiseks vaja assambleeliikmete kahekolmandikulist häälteenamust.

Enne 1989. aasta seaduse nr XXXI (põhiseaduse muutmise kohta) vastuvõtmist oli Ungari presidendinõukogul õigus võtta vastu dekreetseadusi.

Õigusaktide hierarhia seisukohalt loetakse veel jõus olevad dekreetseadused seadustega samal tasandil olevateks õigusaktideks.

3. Dekreedid

Põhiseaduse kohaselt jagunevad dekreedid valitsuse dekreetideks, peaministri dekreetideks, ministrite dekreetideks, Ungari Keskpanga presidendi dekreetideks, autonoomsete regulatiivorganite juhtide dekreetideks ja kohaliku omavalitsuse dekreetideks.

Dekreete võib anda ka riiklik julgeolekunõukogu riiklikus kriisiolukorras ja Vabariigi President seoses erakorralise seisukorraga.

3.1. Valitsuse dekreedid

Valitsuse pädevus anda dekreete võib olla **esmane** või tuleneda **seadusest**. Esmane pädevus on sätestatud põhiseaduse artikli 15 lõikes 3, mille kohaselt võib valitsus anda oma pädevusvaldkonnas dekreete seadusega reguleerimata mis tahes küsimuses. Ükski valitsuse dekreet ei tohi minna vastuollu mis tahes seadusega. See ei piira Rahvusassamblee pädevust reguleerida mis tahes tema pädevusse kuuluvat valdkonda.

Vastavalt põhiseadusele ja 2010. aasta seadusele nr CXXX õigusloome kohta ning tuginedes samuti teatavatele seadusandlikele volitustele, võib valitsus kehtestada seaduste rakendamist käsitlevaid dekreete. Õigusloomet käsitleva seaduse artikli 5 lõike 1 kohaselt peab rakendusaktide andmise volituses olema täpsustatud volituse saaja, sisu ja ulatus. Volituse saaja ei tohi seadusandlikku volitust kolmandale isikule edasi anda.

3.2. Peaministri dekreedid

Põhiseaduse kohaselt võib dekreete anda ka peaminister. Ta võib oma dekreediga näiteks nimetada ministrite hulgast ametisse peaministri asetäitja.

Peaministri dekreedid asuvad õigusaktide hierarhias ministrite dekreetidega samal tasandil.

3.3. Ministrite dekreedid

Ministrite dekreedid asuvad õigusaktide hierarhias valitsuse dekreetidest madalamal tasandil. Vastavalt põhiseadusele võtavad ministrid dekreete vastu neile seaduse või valitsuse dekreediga (mis on antud nende algse seadusandliku pädevuse raames) antud **volituse alusel** kas sõltumatult või koos mis tahes teise ministriga. Sellised dekreedid ei tohi olla vastuolus mis tahes seaduse, valitsuse dekreedid või Ungari Keskpanga presidendi dekreediga.

3.4. Ungari Keskpanga presidendi dekreedid

Põhiaktiga kindlaks määratud pädevuse piires võib Ungari Keskpanga president anda dekreete **seadusest tuleneva volituse alusel**. Need dekreedid ei tohi olla vastuolus mis tahes seadusega.

3.5. Autonoomsete regulatiivorganite juhtide dekreedid

Põhiseaduse artikli 23 lõike 4 kohaselt võivad autonoomsete regulatiivorganite juhid, kes toimivad neile põhiaktiga antud pädevuse piires, anda seadusest tuleneva volituse alusel dekreete, mis ei tohi olla vastuolus mis tahes seaduse, valitsuse dekreedid, peaministri dekreedid, ministri dekreedid või Ungari Keskpanga presidendi dekreediga.

3.6. Kohalike omavalitsuste dekreedid

Põhiseaduse artikli 32 lõike 2 kohaselt võivad kohalikud omavalitsused, kes toimivad oma pädevuse piires, võtta vastu kohalikke dekreete eesmärgiga reguleerida kohalikke sotsiaalseid suhteid, mis ei ole reguleeritud seadusega või seaduse alusel.

Kohalike omavalitsuste dekreedid ei tohi olla vastuolus mis tahes muu õigusaktiga.

Kohalike omavalitsuste esindusorganite vastuvõetavate dekreete käsitlevad üksikasjalikud eeskirjad on sätestatud 2011. aasta seaduses nr CLXXXIX Ungari kohalike omavalitsuste kohta.

4. Välislepingud ja rahvusvahelise õiguse aluspõhimõtted

Ungari valitsus võib sõlmida välislepinguid teiste riikidega / teiste riikide valitsustega. Välislepingute ja siseriikliku õiguse vaheline suhe põhineb Ungaris dualistlikul süsteemil, s.t välislepingud saavad siseriikliku õiguse osaks õigusaktidega kehtestamise kaudu.

Rahvusvahelise õiguse põhimõtted

Põhiseaduse artikli Q lõike 3 kohaselt järgib Ungari rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud põhimõtteid. Rahvusvaheline tavaõigus ja rahvusvahelise õiguse üldpõhimõtted saavad siseriikliku õiguse osaks, ilma et neid oleks vaja üle võtta.

II. Muud õiguse allikad (mis ei ole õigusaktid) laiemas tähenduses

1. Riigi haldusaktid

Ungari õigussüsteemi osaks on riigi haldusaktid, mis ei kvalifitseeru õigusaktideks, kuigi sisaldavad normatiivseid sätteid.

Õigusloomet käsitlevas seaduses (2010. aasta seadus nr CXXX) määratletakse kahte liiki riigi haldusaktid: normatiivsed otsused ja normatiivsed korraldused. Nende näol on tegemist tegevusjuhenditega, mis ei ole üldsivad, s.t need ei ole siduvad kõigi jaoks. Need on kõigest sisemised sätted ning korralduslikud ja tegevust käsitlevad eeskirjad, mida kohaldatakse üksnes nimetatud eeskirjade kehtestaja või talle alluvate üksuste või isikute suhtes. Normatiivsete otsuste ja korraldustega ei saa kindlaks määrata kodanike õigusi ja kohustusi. Riigi haldusaktid ei tohi olla vastuolus muude õigusaktidega ning neis ei tohi korrata õigusaktide sätteid.

Varasema õigusloomet käsitleva seaduse (1987. aasta seadus nr XI) kohaselt kvalifitseerisid ka **statistilised teatised** ja **õigusalsed suunised** (mida teatakse muude riigi haldusaktidena) selliste õiguse allikateks, mis ei ole õigusaktid. Uues õigusloomet käsitlevas seaduses neid enam ei nimetata. Kuigi õigusalsed suunised tunnistati kehtetuks uue seaduse jõustumisel (1. jaanuaril 2011), jäävad enne nimetatud kuupäeva välja antud statistilised teatised jõusse kuni nende kehtetuks tunnistamiseni. (Statistilisi teatisi annab välja riigi statistikaameti juhataja ning need sisaldavad õiguslikult siduvaid sätteid seoses statistiliste terminite, meetodite, liigituste, loetelude ja andmetega.)

1.1. Normatiivsed otsused

Normatiivsete otsustega võivad Rahvusassamblee, valitsus ja teised tsentraalsed haldusorganid, põhiseaduskohus ning eelarvenõukogu näha ette oma töökorralduse ja toimimise ning tegevused ja tööprogrammid.

Kohaliku omavalitsuse esindusorganid võivad samuti normatiivsete otsustega näha ette omaenda ja hallatavate organite tegevuse, samuti oma tööprogrammid ning hallatavate organite töökorralduse ja toimimise. Sarnaselt võib rahvusliku omavalitsuse esindusorgan normatiivsete otsustega näha ette ka oma ja hallatavate organite töökorralduse ja toimimise ning tegevused ja tööprogrammid.

1.2. Normatiivsed korraldused

Oma pädevuse piires ja õigusaktide alusel võivad Vabariigi President, peaminister, tsentraalsete haldusorganite (välja arvatud valitsus) juhid, riikliku kohtute ameti esimees, peaprokurör, põhiõiguste volinik, Ungari Keskpanka president, riigikontrolör, suurlinnapiirkondade ja komitaatide valitsuste juhid, linnapead ja linnasekretärid normatiivsete määrustega näha ette nende juhitavate, hallatavate või nende järelevalve alla kuuluvate organite töökorralduse, toimimise ja tegevused.

Peale selle võivad Rahvusassamblee, Vabariigi President, põhiseaduskohus, põhiõiguste volinik, autonoomsed regulatiivsed organid, peaministri büroo ja ministeeriumi kantsler anda organisatsiooni töötajate jaoks siduvaid normatiivseid korraldusi.

2. Põhiseaduskohtu otsused

Põhiseaduskohtu otsustel on Ungari õigusaktide süsteemis oluline osa.

Põhiseaduskohtu käsitleva 2011. aasta seaduse nr CLI kohaselt on põhiseaduskohtul järgmised **ülesanded**:

selle järelehindamine, kas õigusaktid on kooskõlas põhiseadusega (järelehindamismenetlus);

selle (ennetatav) hindamine, kas vastu võetud, kuid veel välja kuulutamata seadused ja välislepingute teatavad sätted on kooskõlas põhiseadusega; individuaalsete juhtumite läbivaatamine kohtuniku taotluse alusel: kui kohtuasja arutamise käigus peab kohtunik kohaldama õigusakti, mis on tema arvates põhiseadusega vastuolus või mille põhiseaduskohus on tunnistanud põhiseadusega vastuolus olevaks, peatab ta menetluse ja palub põhiseaduskohtul kuulutada kõnealune õigusakt või säte põhiseadusega vastuolus olevaks ja keelata sellise põhiseadusega vastolus oleva õigusakti kohaldamine; otsuste tegemine selliste põhiseaduslike kaebuste kohta, mis käsitlevad põhiseadusega tagatud õiguste rikkumist: individuaalse kohtuasjaga seotud isik või organisatsioon võib esitada põhiseadusliku kaebuse, kui poolelioleva kohtumenetluse käigus on rakendatud põhiseadusega vastuolus olevat õigusakti ja selle tulemusena on rikutud asjaomase isiku või organisatsiooni põhiseadusega tagatud õigust ning see isik või organisatsioon on ammandanud kõik apellatsioonivõimalused või kui tal apellatsioonioigus puudub;

mis tahes õigusakti analüüsimine eesmärgiga tuvastada konflikt mis tahes välislepinguga;

seadusandja poolt õigusaktidesse jäetud ja põhiseadusega vastuolus olevate lünkade kõrvaldamine;

riigiorganite vaheliste või kohalike omavalitsuste ja muude riigiorganite vaheliste teatavate alluvusvaidluste lahendamine;

põhiseaduse sätete tõlgendamine;

õigusnormide kohaselt tema pädevuses olevate mitmesuguste menetluste toimetamine.

Põhiseaduskohus peab oma otsuseid üksikasjalikult põhistama. Põhiseaduskohtu otsuseid ei ole võimalik edasi kaevata ning need on kõigi jaoks siduvad.

3. Kohtupraktika

Selleks et täita oma kohustust tagada õiguse ühetaoline kohaldamine ja anda madalama astme kohtutele õigusalsed suunised, langetab Ungari ülemkohus (*Kúria*, enne 1. jaanuari 2012 *Legfelsőbb Bíróság*) **õiguse ühetaolist kohaldamist käsitlevaid ja põhimõttelisi kohtuotsuseid**.

Õiguse ühetaolist kohaldamist käsitleva menetluse võib algatada, kui kohtupraktika arengut ja ühtsust silmas pidades on vaja võtta vastu õiguse ühetaolist kohaldamist käsitlev põhimõtteline otsus ja kui üks ülemkohtu kolleegium kavatseb kalduda kõrvale ülemkohtu mõne teise kolleegiumi tehtud otsusest.

Õiguse ühetaolist kohaldamist käsitlev otsus on kohtute jaoks siduv.

Põhimõttelised otsused tulenevad ülemkohtu kolleegiumide praktikast ja ka nendega edendatakse õiguse ühetaolist kohaldamist.

Õiguse ühetaolise kohaldamise tagamiseks tehtud ja põhimõttelised otsused avaldatakse **ülemkohtu lahendite ametlikus registris**.

III. Õigusaktide kohaldamisala

Õigusaktide geograafiline kohaldamisala hõlmab Ungari territooriumi, kuid kohalike omavalitsuste dekreetide kohaldamisala hõlmab asjaomase kohaliku omavalitsuse haldusterritooriumi. Õigusakte kohaldatakse Ungari territooriumil asuvate füüsiliste ja juriidiliste isikute suhtes, juriidilise isiku staatusega organisatsioonide suhtes ning Ungari kodanike suhtes väljaspool Ungari territooriumi. Kohalike omavalitsuste dekreete kohaldatakse kohaliku omavalitsuse haldusterritooriumil füüsiliste ja juriidiliste isikute ning juriidilise isiku staatusega organisatsioonide suhtes.

Õigusloomet käsitleva seadusega on keelatud kohaldada **tagasiulatuvat jõudu**. Nimetatud seaduses sätestatakse, et õigusaktiga ei tohi tagasiulatuvalt kehtestada kohustusi või muuta neid koormavamaks, tühistada või piirata õigusi või tunnistada tegevust ebaseaduslikuks õigusakti jõustumisele eelneval perioodil.

Õigusakti **jõustumise** kuupäev tuleb alati kindlaks määrata selliselt, et õigusakti kohaldamise ettevalmistamiseks jääb piisavalt aega.

Õigusakt ja selle rakendamise eeskirjad peavad jõustuma ühel ja samal ajal. Õigusakt (või õigusnorm) kaotab kehtivuse, kui see tunnistatakse kehtetuks või – juhul kui see sisaldab vaid muutmis- või kehtetuks tunnistamise sätteid – kui nii on sätestatud õigusloomet käsitlevas seaduses.

IV. Õigusvaldkonna andmebaasid

Ungari ametlik väljaanne on **Magyar Közlöny**, mida avaldatakse elektroonilisel kujul. Selles avaldatud teksti tuleb käsitada autentseks.

Ametlik väljaanne sisaldab Ungari õigusakte (välja arvatud kohalike omavalitsuste dekreete):

põhiseaduskohtu korraldused ja otsused, mis tuleb ametlikus väljaandes avaldada vastavalt õigusnormidele või põhiseaduskohtu otsuse alusel;

Rahvusassamblee otsused;

ülemkohtu otsused õiguse ühetaolise kohaldamise kohta;

riikliku valimiskomisjoni arvamused;

lisad, sealhulgas otsuste kogu;

ametlikud teadaanded (*Hivatalos Értesítő*).

Riiklik õigusaktide andmebaas sisaldab kõiki õigusakte (välja arvatud kohalike omavalitsuste dekreete) ja riigi haldusakte, mis on jõus otsingu tegemise päeval. Need on esitatud konsolideeritud versioonidena, millesse on sisse viidud muudatused ja parandused.

Teavet on võimalik otsida pealkirja ja akti numbri järgi, samuti on võimalik otsida teksti.

Juurdepääs neile andmebaasidele on **tasuta** ja mingeid piiranguid ei kohaldata.

Seonduvad lingid

[Autentne elektrooniline ametlik väljaanne](#)

[Riiklik õigusaktide andmebaas](#)

Viimati uuendatud: 16/02/2016

Käesoleva veebilehe asjaomaseid keeleversioone haldavad asjaomased liikmesriigid. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Euroopa Komisjon ei võta vastutust selles dokumendis sisalduva ega viidatud teabe ega andmete eest. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta. Liikmesriikide sisu haldamise eest vastutavad liikmesriigid uuendavad parajasti selle veebisaidi sisu, et võtta arvesse Ühendkuningriigi lahkumist Euroopa Liidust. Kui leiate siit teavet, milles Ühendkuningriigi lahkumine veel ei kajastu, ei ole see taotluslik ja muudetakse peagi.